HE 99/2025 vp 6.10.2025
Lisäselvitys

Lakivaliokunnalle,

viitaten valiokunnan kuulemiseen viime viikolla valiokunnassa esitettyihin Syyttäjälaitoksen ICT-kuluja koskeviin kysymyksiin, alla lisäselvitystä asiassa.

Oikeusrekisterikeskus (ORK) huolehtii Syyttäjälaitoksen tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehityksestä. Palvelun sisällöstä ja sen budjetista on osapuolten kesken sovittu vuotuisissa palvelusopimuksissa. ORK valmistelee Syyttäjälaitokselle tämän budjetin ja budjettia seurataan muun palvelusopimuksen toteutumisen yhteydessä vuoden kuluessa sitä varten sovittuina ajankohtina. Oikeusrekisterikeskus käytännössä hallinnoi Syyttäjälaitoksen ICT-kuluja se joko tuottaa palvelut itse tai alihankkijoiden tuella Syyttäjälaitokselle tai toimii välikätenä Valtorin suuntaan tämän tuottamien palveluiden hallinnoimisessa.

Syyttäjälaitoksen ennakoidut ja sovitut ICT-budjetit ovat ylittyneet toistuvasti viime vuosina. Vuonna 2024 Syyttäjälaitoksen ICT-menot ylittyivät noin 1,08 M eurolla ja vuoden 2025 budjettitäydennyksen yhteydessä 0,73 M eurolla. Vuodelle 2026 laaditussa talousarvioehdotuksessa kulut kasvoivat noin 1,39 M eurolla kehysvalmisteluun nähden. Menopaineet vuosille 2024-2026 ovat olleet yhteensä noin 3,21 M euroa. Jos tämä ylimääräinen rahoitus olisi käytettävissä henkilöstöön, olisi vaikutus ollut noin 36 syyttäjän henkilötyövuotta ja noin 7 000 asiaratkaisua.

Em. syistä ja menojen kasvun hillitsemiseksi valtakunnansyyttäjä on antanut 19.9.2025 määräyksen ICT-kulujen tasosta tulevina vuosina Syyttäjälaitoksessa. Määräyksen johdosta on selvitettävänä vaadittavat sopeuttamistoimet ORK:ssa. Haasteena sopeuttamisessa on se, että ICT-kuluista on vaikea ja osin mahdoton irtautua ilman, että se vaikuttaa suoraan ydintoimintoihin.

Valtori tuottaa lakisääteisesti toimialariippumattomat palvelut (koneet, laitteet, tietoliikenneyhteydet, konesalit, turvallisuuspalvelut) valtionhallinnon virastoille ja laitoksille. Syyttäjälaitos ei ole suorassa sopimussuhteessa Valtoriin, vaan Oikeusrekisterikeskus toimii sopijaosapuolena sen puolesta. Valtorin laskutusta on vaikea ennakoida ja käytännössä mahdotonta reklamoida.

AIPA-hankkeen viivästyminen on merkinnyt ylimääräisiä kustannuksia. Käyttöönoton tukemiseen ja sen ennakoimiseen on täytynyt osoittaa suhteellisen mittava henkilötyöpanos Syyttäjälaitoksen omasta henkilöstöstä. Viivästyminen aiheuttaa myös kuluja ns. legacy-järjestelmien ylläpidossa.

AIPA-järjestelmän elinkaari on arvioitu vielä pitkäksi ja sen kehittämiseen on välttämätöntä panostaa tässä vaiheessa. Järjestelmä ei valmistuessaan täysin vastaa sitä laatua ja ominaisuuksia, mitä alun perin toivottiin ja joiden ennakoitiin tuovan prosesseihin sujuvuutta. Siihen on tehtävä joitakin perustavanlaatuisia korjaustöitä hyvin pian käyttöönoton jälkeen, jotka liittyvät erityisesti sen arkkitehtuuriin ja tiedonhallintaan. Lisäksi järjestelmä tarvitsee jo normaalia, pakollista päivitysremonttia. AIPA vaatii nämä välttämättömät remontit ja tämän jälkeen on arvioitava se, käytetäänkö järjestelmää nykyominaisuuksilla vai kehitetäänkö sitä paremmaksi, tehokkaammaksi ja käyttäjäystävällisemmäksi. Myös tämä vaatii investointeja ja rahoitusta kuten myös muu tavoiteltu digitalisaatio.

AIPAn johtoryhmätyössä on valmistunut kehysbudjettiluonnos, jonka mukaan järjestelmää toivotaan voitavaksi kehittää.

Syitä budjettien ylityksiin ovat ainakin seuraavat:

Lisäselvitys

- ICT-kustannustason yleinen ja yllättävä nousu. Välittyy Valtorin laskutuksen kautta;
- Vanhojen järjestelmien ylläpito ja ylläpidon kustannusten nousu;
- Henkilöstön määrän kasvu;
- ICT-tuen lisääntynyt käyttö;
- Digitalisaatio ja asianhallinnan siirtyminen ICT-maailmaan pois analogisesta maailmasta. Siirtää kuluja ICT-kuluihin muusta tekemisestä;
- ICT-kuluissa on sisällä asiallisesti henkilöstökuluja, joita maksetaan ORK:n työntekijöille ja alihankkijoille Syyttäjälaitoksen töistä. Ennen näitä tehtäviä on tehty itse;
- tekninen kehitys tuo uusia toimintoja ja toiminnallisuuksia, mikä maksaa ja riskinä tältä osin ovat suuret kustannusten nousut tulevaisuudessa;
- postikulujen nousu;
- tietoturvan ja tietosuojan kustannukset nousevat;
- Datan määrä rikosasioissa kasvaa erittäin voimallisesti.

terveisin,

Joanna Autiovuori
Hallintojohtaja/Administrativ direktör
Syyttäjälaitos/Åklagarväsendet
Valtakunnansyyttäjän toimisto/Riksåklagarens byrå
Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki